

УДК 711, 455

У. Б. Полутренко,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Анотація: проаналізовано методи оцінки історико-культурних туристичних об'єктів, результати яких ілюструють перспективи розвитку певних видів туризму, на прикладі адміністративних районів Івано-Франківської області.

Ключові слова: методика, історико-культурний туристичний об'єкт.

Актуальність проблеми. Теоретичні дослідження організації сфери туризму базуються на методиці, що включає численні методи оцінки різноманітних форм туристичних ресурсів. Згідно Закону України № 324/1995 «Про туризм» туристичні ресурси визначаються як сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів відповідної території, які задовольняють різноманітні потреби туриста [1]. Поняття оцінки туристичних ресурсів, згідно результатів яких складається прогноз щодо створення готелів, турбаз, кемпінгів, баз відпочинку, санаторіїв і т. п., висвітлено в дослідженнях науковців – В. Кравціва, Л. Гринів, С. Кузика, І. Зоріна, М. Мальської, Н. Антонюк, М. Мироненка, І. Твердохлебова, В. Петранівського, М. Рутинського, О. Бейдика, Т. Панченко, В. Стафійчука, П. Масляка та ін. У їхніх працях систематизовано та розширено методики оцінки туристичних ресурсів, які оцінюються якісно, кількісно, бально й вартісно [2]. Зокрема, В. Стафійчук рекомендує такі методи: картографічний, нормативно-індексний, бальної оцінки, графічний, балансовий, порівняльно-географічний, експертний, моделювання, статистичний, математико-статистичний та ін. [3], М. Рутинський і В. Петранівський – візуальний (спостереження), літературний, анкетний, описовий, статистичний, польових досліджень, картографічний, моделювання, економічний методи й ін. [4]. Таким чином, при оцінюванні туристичних ресурсів проводять їх комплексну та спеціалізовану оцінку різноманітних чинників [2]. При цьому, туристичні ресурси можна узагальнити в категорії: історико-культурні, соціально-економічні та природні ресурси [5] (рис. 1).

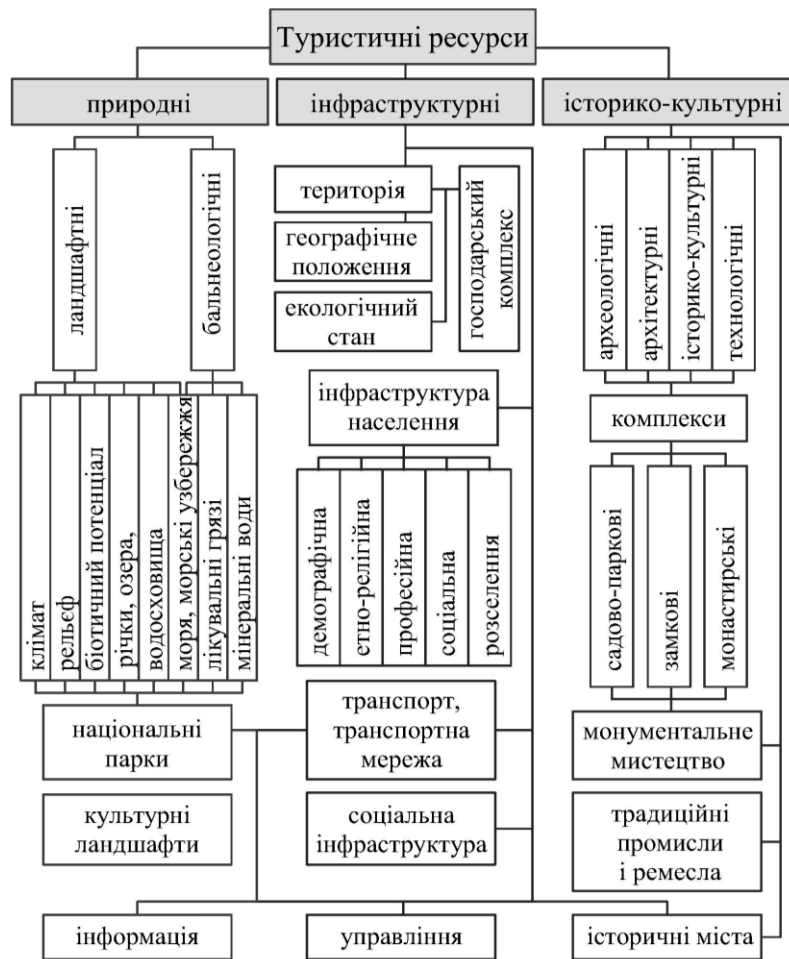

Рис. 1 Схема категорій туристичних ресурсів [5]

Основною складовою історико-культурних туристичних ресурсів є природно-антропогенні об'єкти (пам'ятки) – архітектурні, археологічні, історико-культурні, технологічні, що сприяють формуванню пізнавального та культурного туризму [6]. Однак у нашій державі такі об'єкти не повністю оцінені як туристичні ресурси: певна кількість визначних пам'яток не включені в туристичні маршрути, що призводить до їхнього обмеженого використання. Відповідно, чимало пам'яток історії та культури недостатньо використовуються з пізнавальною метою й опинилися поза межами активного туристичного процесу в Україні. Тому актуальним завданням залишається оцінка різноманітних властивостей історико-культурних туристичних об'єктів, що дозволяє визначити їх пізнавальну цінність, привабливість та придатність для організації пізнавальних туристичних занять або введення в відповідні туристичні маршрути [7]. Практичну значимість результатів такої оцінки

можна проілюструвати на прикладі дослідження історико-культурних туристичних об'єктів Івано-Франківської області.

Метою статті є аналіз можливих оцінок історико-культурних туристичних ресурсів та практичне застосування певних методів оцінки, проілюстрованих на прикладі історико-культурних туристичних об'єктів Івано-Франківщини.

Виклад матеріалу. Методика оцінювання туристичних ресурсів може включати їх якісну, кількісну, бальну та вартісну оцінку.

Якісна оцінка ілюструє рівень привабливості туристичних ресурсів, зокрема історико-культурних. При такому якісному порівнянні досліджувані показники ресурсів оцінюють, використовуючи, наприклад, слова «сприятливий», «відносно сприятливий», «несприятливий»; «найкращий», «кращий», «гірший»; «найпривабливіший», «привабливий», «непривабливий» і т. д.

Кількісна оцінка характеризує туристичні ресурси за допомогою певних кількісних показників: чисельності, щільності, метрів, кілометрів, температури, кількості опадів, рівня збереженості й т. п.

Бальна оцінка знаходиться посередині між кількісною й якісною. При цьому розробляють оціночні шкали, в яких певним видам або підвидам туристичних ресурсів присвоюють відповідний бал, суб'єктивно визначений на основі аналізу специфічних чинників.

Вартісна оцінка туристичних ресурсів найчастіше використовується при визначенні їх інвестиційної привабливості. Таким чином, найпривабливіші туристичні ресурси матимуть найвищу вартість, яка підвищується відповідно до рівня загального зростання цін [2].

На основі аналізу можливого оцінювання ресурсів туризму, автором здійснено оцінку історико-культурних туристичних ресурсів та транспортної доступності населених пунктів 14 адміністративних районів і Яремчанської міськради Івано-Франківської області. Завдяки цьому, було вперше оцінено потенціал пізнавального та культурного туризму кожного району, на основі якого складено рейтинг туристичного розвитку районів Івано-Франківщини. При цьому для оцінки історико-культурних ресурсів області, автором використано метод статистичного аналізу, що полягав у підрахунку кількості пам'яток за певними категоріями: архітектурно-містобудівні (з яких окремо виділено замки та палацово-паркові комплекси), історико-мистецькі та археологічні. Підрахунок проведено на основі державного реєстру пам'яток архітектури (національного значення) Івано-Франківської області [8],

державного реєстру пам'яток архітектури і містобудування (місцевого значення) Івано-Франківської області [9], державного реєстру пам'яток археології Івано-Франківської області [10], переліку пам'яток історії та мистецтв Івано-Франківської області [11, 12], списку замків і палацових комплексів Прикарпаття [13]. Отримані показники було проаналізовано, порівняно між собою, узагальнено та оцінено. Водночас, автором визначено щільність автомобільних і залізничних шляхів для кожного району Івано-Франківщини. Для цього застосовано метод картографічного аналізу, що полягав у вивченні, за допомогою графоаналітичних прийомів (із використанням інструментів комп'ютерної програми ArchiCAD), карт автомобільних доріг [14, 15] та топографічної карти Івано-Франківської області [16]. Як результат, автором виміряно довжину автошляхів кожного адміністративного району. Для визначення щільності автомобільних і залізничних шляхів, одержані показники довжин було поділено на площі адміністративних районів, взяті з таблиці характеристик адміністративних одиниць Івано-Франківщини [17]. На підставі отриманих даних, автором складено рейтинг адміністративних районів області за туристичним потенціалом історико-культурних ресурсів та рівнем щільності транспортних шляхів (табл. 1).

Таблиця 1

Результати оцінки історико-культурних туристичних ресурсів та транспортної доступності адміністративних районів Івано-Франківської області (пропозиції автора)

Адміністративні райони	Кількість історико-культурних туристичних об'єктів				Щільність автомобільних і залізничних шляхів	Рейтинг
	архітектурно-містобудівні	з них замки та палацово-паркові	історико-мистецькі	археологічні		
Богородчанський	31	-	130	21	0,13	12
Верховинський	23	-	90	1	0,14	14
Галицький	60	4	285	211	0,23	5
Городенківський	53	2	272	307	0,28	3

Долинський	64	-	267	8	0,15	10
Калуський	87	-	243	15	0,28	8
Коломийський	88	-	386	143	0,33	4
Косівський	47	-	301	21	0,19	7
Надвірнянський	20	2	181	74	0,21	11
Рогатинський	59	1	232	52	0,26	9
Рожнятівський	39	2	120	6	0,12	13
Снятинський	104	-	272	77	0,33	6
Тисменицький	593	3	356	125	0,49	1
Тлумацький	50	-	160	426	0,23	2
Яремчанська міськрада	14	-	59	3	0,12	15

Порівняння наведених показників дозволило визначити райони Івано-Франківщини, в яких наявність історико-культурних ресурсів і високий рівень щільності транспортних шляхів створюють перспективи для розвитку пізнавального та культурного туризму. Це зокрема, Тисменицький, Тлумацький, Городенківський, Коломийський, Галицький, Снятинський райони, де загальна кількість історико-культурних туристичних об'єктів є дуже високою. Проте варто зазначити, що найвищим туристичним потенціалом серед історико-культурних об'єктів володіють архітектурно-містобудівні пам'ятки (з поміж яких найбільшою атрактивністю відзначаються замки та палацово-паркові комплекси). Згідно такого критерію, туристично найперспективнішими адміністративними районами є Тисменицький, Галицький, Городенківський, Надвірнянський і Рожнятівський, оскільки на їх території такі пам'ятки певною мірою збережені до нашого часу. При цьому, враховуючи транспортну доступність адміністративних одиниць, за щільністю автомобільних і залізничних шляхів лідирують Тисменицький, Снятинський, Коломийський, Калуський і Городенківський райони.

Висновки. Проведений аналіз можливих оцінок дозволив проілюструвати певні методи оцінювання (статистичний і картографічний) на прикладі історико-культурних туристичних об'єктів адміністративних одиниць Івано-Франківської області та визначити Тисменицький, Галицький і Городенківський райони найперспективнішими для розвитку пізнавального й культурного туризму.

Список літературних джерел:

1. Туристичні ресурси [Електронний ресурс] // uk.wikipedia.org [сайт]. – Режим доступу:
http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96_%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B8
2. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 343 с.
3. Стафійчук В. І. Рекреалогія: навчальний посібник / В. І. Стафійчук. – К.: Альтпрес, 2006. – 264с.
4. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник. – 2-ге вид., виправл. / В. Л. Петранівський. – К., 2008. – 575 с.
5. Любіцева О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України: навчальний посібник / О. О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
6. Панченко Т. Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура: монографія / Т. Ф. Панченко. – К.: Логос, 2009. – 176 с.
7. Кузик С. П. Географія туризму: навчальний посібник / С. П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
8. Державний реєстр пам'яток архітектури національного значення Івано-Франківська область [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:
http://ifoonsku.ucoz.ua/Derzh_rejest_pamjatok_arkhitektury_nacionalne.pdf
9. Державний реєстр нерухомих пам'яток України (пам'ятки містобудування і архітектури місцевого значення) Івано-Франківська область [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:
http://ifoonsku.ucoz.ua/Derzh_rejestr_arkhitektura_i_mistobuduvannja_misce.pdf
10. Державний реєстр пам'яток археології Івано-Франківської області, взятих на облік під охорону рішенням облвиконкому № 9 від 24 січня 1989 року [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:
<http://ifoonsku.ucoz.ua/Arkheolohiya.pdf>
11. Пам'ятки історії та мистецтва Івано-Франківської області (обліковані 1993 – 1999) [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:
http://ifoonsku.ucoz.ua/Pamiatky_IF_oblast-oblik1993_1999.pdf
12. Пам'ятки історії та мистецтв області Івано-Франківської (нововиявлене) [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:
http://ifoonsku.ucoz.ua/Pamjatky_istorij_ta_kultury_novovyjavlene.pdf
13. Список замків і палацових комплексів Прикарпаття [Електронний ресурс] // ifoonsku.ucoz.ua [сайт]. – Режим доступу:

http://ifoonsku.ucoz.ua/Spysok_zamkiv_i_palacovykh_kompleksiv_Prykarpattja.pdf

14. Автомобільні дороги Івано-Франківської області [Електронний ресурс] // auto.vinnica.info [сайт]. – Режим доступу:

http://auto.vinnica.info/dovidka/dorogi_ua_map/10539-avtomobilni-dorogi-ivano-frankivskoyi-oblasti.html

15. Карта Івано-Франківської області [Електронний ресурс] // www.volodar.com.ua [сайт]. – Режим доступу:

http://www.volodar.com.ua/img/maps/map_obl.gif

16. Топографические ("генштабовские") карты Украины 1:100000 [Електронний ресурс] // maps.vlasenko.net [сайт]. – Режим доступу:

<http://download.maps.vlasenko.net/smtm10>

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96_0/m-...-....jpg

17. Адміністративний устрій Івано-Франківської області [Електронний ресурс] // uk.wikipedia.org [сайт]. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96

Аннотация

В статье проанализированы методы оценки историко-культурных туристических объектов, результаты которых иллюстрируют перспективы развития определенных видов туризма.

Ключевые слова: методика, историко-культурный туристический объект.

Abstract

In the article analyzed the methods of evaluation of historical and cultural objects of tourism, the results of which illustrates prospects for the development of certain types of tourism.

Keywords: methodology, historical and cultural object of tourism.